СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXI. Число 163. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 14 липня, 1923. VOL. XXXI. No. 163. Jersey City, N. J., Saturday, July 14, 1923. THREE CENTS

У ВАШИНГТОНІ КАЖУТЬ, ЩО БОЛЬШЕВИКИ В РОСІЇ СТРАТИЛИ МОРАЛЬНУ І ФІНАНСОВУ СИЛУ

ВАШИНГТОН, Д. К., 12. липня. — В тутешніх поінформованих кругах заявляють, що американське правительство дуже пильно слідить за теперішніми подіями в Росії.

Воно, як кажуть, має всі відомости про події в самій Росії (Московщині) і в так званих „републиках", які належать до союза з нею.

На основі тих відомостий запевняють, що московські большевики приняли нову конституцію Росії із-за ослаблення, в якому вони тепер находяться.

Особи, що були недавно в Росії, запевняють, що большевицька влада фінансово цілком збанкротувала. Вона поправді не має фондів на ведення адміністраційного бизнесу, а на випадок вибуху війни вона з браку гроший буде цілком безрадна.

Ратуються большевики вивозом збіжа, хотяй народови грозить голод, але вони маленько що можуть видістати гроша з того експорту.

Наслідком економічного і фінансового занепаду впала вже й цілком моральна сила большевицької влади. Вона сподівається її підреперувати новою конституцією, але се вже запізно.

На випадок війни большевицька влада розсипеться із-за упадку моральної сили і недостачі фінансів.

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНГ БУДЕ ВЕРТАТИСЬ ЧЕРЕЗ ПАНАМСЬКИЙ КАНАЛ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 12. липня. — Президент Гардинг вернеться з жінкою і товариством з Аляски на военному транспортовому пароплаві Гендерсон через Панамський канал.

По дорозі вступить він на Кубу і Порто Ріко, а відтам попливе до Ню Йорку.

В Ню Йорку має бути 27-ого серпня. Сподіваються, що підчас побуту в Ню Йорку виголосить він довшу політичну промову.

СЕНАТОРИ ЇДУТЬ ДО РОСІЇ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 12. липня. — Сенатори Кінг, із стейту Юта, і Ледд, із стейту Норт Дакота, їдуть небаром до Росії.

Вони хотять, як кажуть, простідіювати економічні і політичні відносини в Росії.

АМЕРИКА НЕ МІШАЛАСЬ ДО ФРАНЦУСЬКО-НІМЕЦЬКОГО СПОРУ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 12. липня. — Державний департамент заявляє, що він не вів жадних переговорів з правительством Великої Британії про вирішення питання німецьких „военних відшкодовань" для аліянтів.

КУБАНСЬКИЙ КОЗАК ПРИЇХАВ ФАРМЕРУВАТИ ДО АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 12. липня. — На остров Еллис Айленд висаджено разом з другими емігрантами з Росії й України, кубанського козака Васыля Трусова.

Він старий козак; брав участь у кількох війна, а тепер хоче осісти на фармі в Америці.

АРГЕНТИНЕЦЬ ПОБИВ АМЕРИКАНЦЯ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. Дж., 12. липня. — Нині вночі відбулась тут на площі „трийцяти акрів" бійка двох боксерів, Американця Джесса Виларда і Аргентинця Луїса Анджеля Фірпо.

Фірпо побив Виларда в 8-ій стрічі. У всіх осьми стрічах, крім одної, Фірпо був переможцем.

На бійці було 100,000 публики. Понад 25,000 не могло вже дістати місця.

Доходу було $600,000.

Заповідають, що Фірпо вдруге зміряється тут на Лейбор Дей з Джеком Демпсі.

ВИДАТКИ ФОНДАЦІЇ РАКЕФЕЛЛЕРА.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 12. липня. — Протягом 10 літ Фондація Ракефеллера одержала від Джана Д. Ракефеллера $182,704,624.

Досі вона видала вже $76,800,000 з доходу і $17,500,000 з капіталу. Кромі того прирікла вже на нові видатки з будучого доходу $15,600,000.

ДЕМОКРАТИ РАДЯТЬ НАД ПРОГІБІЦІЙНИМ ПИТАННЄМ.

ОЛБЕНІ, Н. Й., 12. липня. — Лідери демократичної партії ню-йорського стейту зберуться в понеділок на нараду у справі прогібіційного питання в демократичній плятформі при слідуючих президентських виборах.

На нараді буде і говернор стейту Ню Йорку, Алфред Смит.

УТІК З ТЮРМИ.

РИЧМОНД, Ва., 12. липня. — З тутешньої стейтової тюрми (пенитенщері) втік 17-літній хлопець, Бенджемин Ливермен, котрий був засуджений на 53 роки тюрми за кілька сензаційних рабунків в сій околиці.

Він працював яко складач в тюремній друкарні, відки утік непомітно.

НІМЕЦЬКІ СТРАТИ НА ПІДВОДНИХ ЛОДКАХ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 12. липня. — Американське міністерство военної фльоти одержало відомість, що вчасі світової війни потонуло 178 німецьких підводних лодок, в яких згинуло 5,364 осіб.

РЕПУБЛИКАНСЬКА КОНВЕНЦІЯ БУДЕ В ШИКАГО.

ШИКАГО, Іллс., 12. липня. — З управи републиканської партії прийшла відомість, що слідуюча президентська републиканська конвенція відбудеться третього тижня в червні, 1924 року в колізею в Шикаго, Ілл.

СОРОК ДВОХ УКРАЇНСЬКИХ СЕЛЯН ПЕРЕД ПОЛЬСЬКИМ СУДОМ.

Дня 23. червня с. р. закінчилася у Львові розправа проти 42 українських селян із Свитазова, які були обвинувачені за нарушення спокою і „протидержавну" діяльність з приводу виступу проти поліції в обороні чит. „Просвіти", яку заняли безправно Мазури.

Після тригодинної наради трибуналу прочитано засуд: 6 місяців тяжкої вязниці: Луць Кошик, Юліян Гарасимчук, Іван Повзун; на три тижні вязниці: Яцко Цюра, Гриць Бульбак, Гриць Катанюк, Іван Журовський, Іван Пасека, Іван Гарасимчук, Гриць Войтко, Петро Дичаковський, Тимко Кошик, Мирон Семенюк, Кость Никон, Семен Войтко, Мирон Войтко, Мих. Калуга, Іван Стефанюк, Іван Антонюк, Іван Гнида, Семен Гарасимчук, Дм. Калуга, С. Никон, П. Присько; два місяці вязниці: М. Журовська, Кость Дичаковський; Анна Журовська; дванайцять місяців вязниці: В. Журовський; В. Чорний; пять місяців вязниці: Прокіп Микетюк, Онофер Войтко, Гнат Король, Гр. Гнида; десять місяців вязниці; Іван Скуба; Іван Никон; на 8 місяців: Гр. Никон, Фил. Войтко; два тижні вязниці: К. Бульба; шість місяців вязниці: Ант. Семенюк.

ЗАЯВА ГЕНЕРАЛА ВРАНГЛЯ.

Редактор французької газети „Le Journal" Поль Еріо в переїзді через Білгород відвідав генерала Врангля, з яким мав довшу розмову. Генераль Врангель між иншим заявив:

„Я не розумію звідки походять всі поголоски про те, що я організую армію для походу проти большевиків. Я недавно відвідав своїх жовнірів розкиданих по Сербії, де вони працюють в полі, змінивши кріси на лопату, але моя подорож не мала жадного офіціяльного характеру, не мала дальшої мети. Я нераз заявляв, що коли хто згрупує всю еміграцію для боротьби з большевиками, то я прилучуся до нього і з своїми військами. Як що тим організатором був би Микола Миколаєвич, то я був би одним із перших, що піддержалиб його акцію і підчинюсь його наказам з радістю. Але я не виджу того, коли ініціятива буде походити від князя Кирила Владиміровича, котрий претендує на престол Росії, та заявляю рішуче, що не піду з ним рука об руку. Я так само, як Корнилов, Денікін і Колчак не хочу рушати долі Росії, нехай народ вирішить її, о ми можемо тільки допомогти усунити большевиків.

РОЗПРАВА ПОВСТАНЧОГО ОТАМАНА.

„Русспресс" повідомляє: В Ростові — Ярославському розпочалась розправа селянина с. Анікова Володимирської губернії, відомого під іменем „отамана Юшка". Совітські газети повідомляють, що загін Юшка оперував на протязі чотирьох років. Загін складався в травні 1918 року після селянського повстання в с. Антонові. За чотири роки діяльности загону большевики зареєстроували понад 25 озброєних нападів на совітські установи. В 1921 році отаман Юшко робив спробу навязати зносини з повстанськими отаманами на Україні. В жовтні 1922 р. отаман Юшко був ранений підчас сутички з большевиками. Повстанці привезли свого отамана для лікування до Москви і умістили його в приватній лікарні Васильхова. Тут його й заарештували агенти чека; опріч його було арештовано ще 35 повстанців. Підчас арештів виникла стрілянина з чекистами і кількох чекістів було вбито.

ЩЕ ОДНА ЖЕРТВА НА ВОЛИНІ.

Сими днями в Дубенському пов. помер учитель Арендаренко. Покійний скінчив університет й був учителем гімназії; за польської влади він міг знайти притулок лише в сільській школі. Але й в сільській школі Поляки не дозволили йому провадити своєї роботи. В осени м. р. він, як Українець, був звільнений. Після звільнення селяне взяли його на удержання громади. Але організм його знесилений злиднями, довго не витримав; він загинув від туберкульозу.

Покійний в селі, де він перебував, зукраїнізував школу (перед ним учителем був Росіянин), організував український церковний хор, підчас виборів багато прислужився успіхові українського списку.

Після покійного залишилась жінка і двоє дітей без жадних засобів.

АНАТОЛЬ ФРАНС ПРОТИ ОКУПАЦІЇ ПОРУРЯ.

На святі відкриття памятника Жореса виголосив промову відомий французький письменник Анатоль Франс, який між иншим гостро виступив проти окупації Поруря заявляючи, що справу відшкодувань могла Франція полагодити в мирний спосіб. Анатоль Франс висловив надію, що французький нарід найде спосіб порозуміння і зближення до Німеччини, що тільки вийде на користь обом народам.

БОЛЬШЕВИКИ ТРАТЯТЬ ЧЕРЕЗ ПРОТИ-РЕЛІГІЙНУ АГІТАЦІЮ.

На засіданні ЦК. комуністичної партії України завідуючий культурно-просвітнім відділом зробив доклад про зменшення тиражу партійних і совєтських газет в звязку з провадженнєм квітень тираж совєтських газет зменьшився на 10 проц. по містах і на 15 проц. по селах, за травень тираж впав ще на 8 проц. по містах і на 10 проц. по селах. Цека постановив заборонити редакціям газет називати предмети релігійного культу грубими термінами, не висміювати священиків, зменьшити відділи газет, призначені антирелігійним питаням й провадити дебати в стисло науковій формі, уникаючи всяких випадків, які часто мають хуліганський характер. Кожна стаття по релігійним питаням може бути уміщена лише за особистою відповідальністю головного редактора.

НАГІНКА НА ЛІКАРІВ НА ВОЛИНІ.

В звязку з тими труднощами які ставить польська влада для визнання за всіма не-Поляками, що мешкають на Волині, прав польського „обивательства", більшість лікарів, які практикують на Волині, являться позбавленою прав польського підданства. До сього часу цим лікарям польська влада дала була тимчасове право практики. Тепер з 1. липня, як переказують, право провадити лікарську практику у всіх лікарів, не маючих польського підданства буде одібрано. Завдяки цьому більша частина лікарів на Волині стратить право практики й край лишиться без медичної допомоги. В Рівному з 50—60 практикуючих лікарів лишиться всього 8 лікарів. В м. Корчі, Рівенського пов., позбавлюють права практики лікаря, що практикує 30 років. Право займатись практикою стратив таксамо пос. Пирогів після розяснення його мандату, хоч перед тим в м. Ковлі він був кількайадцять років міським лікарем.

ПОВСТАНСЬКА РОЗПРАВА НА УКРАЇНІ.

„Руль" повідомляє: в Катеринославі закінчилась розправа українського повстанчого комітета, до якої притягнено 140 чоловік; підсудних обвинувачується в багатьох вбивствах червоноармійців і совітських служачих; в організації розбиття потягів; 25 чоловік розстріляно решта присуджена до увязнення в тюрмі на ріжні терміни.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ХОЧЕ, ЩОБИ ФРАНЦІЯ ЗАБРАЛАСЯ З РУРЩИНИ

ЛОНДОН, 12. липня. — Британський премієр Стенлі Болдвин виголосив нині в палаті громад промову у справі вирішення справи німецьких „военних відшкодовань" для аліянтів.

Рівночасно тусаму промову відчитав міністер закордонних справ лорд Корзон в палаті лордів.

Премієр Болдвин у своїй промові сказав, що Англія вишле ноту до Німеччини у справі военних відшкодовань, а рівночасно повідомить про се Францію і Бельгію.

Він заявив, що Англія бажає собі аби Франція забрала свої війска з Рурщини, бо окупацією вона нищить Німеччину, а через Німеччину і решту Европи.

Премієр Болдвин заявив, що мир в Европі не настане, поки не будуть вирішені отсі три питання:

1. — Німецькі „военні відшкодовання" для аліянтів.
2. — Міжаліянтські довги.
3. — Запорука „успокоеної" Европи.

Він заповів, що як Франція не буде співділати з другими аліянтами, то небезпека мира в Европі буде небаром поважно загрожена.

ЧЕХИ КАЖУТЬ, ЩО СХІДНІ ГРАНИЦІ ПОЛЬЩІ НЕ ЗАГАРАНТОВАНІ І НЕ БУДУТЬ ЗАГАРАНТОВАНІ ЖАДНИМИ ДОГОВОРАМИ.

ПРАГА, столиця Чехо-Словаччини, 22. червня. — Тутешня щоденна газета „Ческе Слово", яка є органом чесько-словацького міністра закордонних справ, д-ра Едварда Бенеша, пише з приводу чесько-польського спору за громаду Яворжіну, що Польща не повинна взивати аліянтської конференції амбасадорів, щоби зміняли границю Чехо-Словаччини, бо вона потому таксамо може зробити з границями Польщі і відібрати їй Східну Галичину і другі не-польські краї на сході.

„Ческе Слово" далі пише так:

„Поляки не повинні забувати, що східні границі Польщі не загварантовані жадними договорами і, що вони НЕ БУДУТЬ ТАКИМИ ДОГОВОРАМИ ЗАГВАРАНТОВАНІ, та що прийде час, коли спір в сій справі буде обходити також Чехо-Словаччину."

Вкінці газета радить Полякам, щоби замісць мішались до чеських справ вичистили наперед своє обістє і взиває чесько-словацьке правительство, щоби на будуче у відповідь на польську зачіпку поінформувало світ, як Польща обходиться з Українцями, Білорусинами, Німцями, Жидами і Латишами.

ПОЛЬЩА ТЯГНЕ ЛАТВІЮ, ЕСТОНІЮ І ФІНЛЯНДІЮ ДО СОЮЗА ПРОТИ РОСІЇ.

РИГА, столиця Латвії, 11. липня. — Тут відбуваеться конференція, в якій беруть участь представники Польщі, Латвії, Естонії і Фінляндії.

Метою нарад є тісний військовий договір сих 4 держав проти советської Росії.

Сусідні держави Росії, слідячи пильно за відносинами внутрі Росії, вважають, що там небаром може вибухнути голодова катастрофа, а з нею і революція, яка принесла би конець большевицькій владі.

Власне з уваги на недалекі події в Росії її сусідні держави хотять між собою заключити тісний військовий договір для оборони проти Росії.

КАЙЗЕР ЗНОСИТЬСЯ З БУВШИМИ НІМЕЦЬКИМИ УРЯДОВЦЯМИ.

ГАҐА, столиця Голяндії, 11. липня. — З Дорн, де живе бувший німецький цісар Вілгельм, повідомляють, що до нього прибувають з Німеччини на конференції бувші німецькі урядовці.

ЛІК НА СУХОТИ.

ЛОНДОН, 11. липня. — Сюди прибув швайцарський учений, винахідник серум проти чахотки (сухіт), Генрі Спалінгер.

Він каже, що на 800 хорих йому удалось вилічити його ліком 80%.

ФРАНЦІЯ БОЇТЬСЯ НАВІТЬ ІЛЮСТРАЦІЙ.

НЕАПОЛЬ, Італія, 11. липня. — На прошенне французької амбасади тутешня поліція видала наказ сконфіскувати наклад тутешньої гумористичної газети А. В. С. за карикатуру, яка осмівала французьку окупацію Рурщини.

Коли поліція прийшла до друкарні, побачила, що весь наклад газети був уже розпроданий.

МОСКВА ПЄ.

РИГА, столиця Латвії, 10. липня. — З Москви повідомляють, що там отворено тепер богато шинків, в яких люди випивають величезні маси пива з нових броварень.

Найбільше популярним пивом є „холодне біле", яке вже прославило Москву.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ЗАГАЛЬНИЙ СТРАЙК В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 11. липня. — В цілій Польщі заноситься на генеральний страйк.

Робітничі організації поставили ультимат, який мав скінчитись нині.

Як роботодавці сьогодня не приймуть умов робітників щодо підвисшення заробітних платень, так страйк обхопить всі галузи промислу в Польщі.

ЗАМАХ НА ЛУНАЧАРСЬКОГО.

МОСКВА, 10. липня. — Вчасі обїздки комісаря просвіти Александра Луначарського по Кавказі упав до нього стріл з револьвера, але не влучив.

Заговірника убили большевики.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Нац. У. Н. Союзу: 1236 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ДЕНЬ КВІТІВ РІДНІЙ ШКОЛІ.

Громадяни і Громадянки:—

Поможім Рідній Школі! Оснуймо нові школи для наших дітий! Не попадаймо в зневіру! Берім примір з Жидів, які скитаються по світі більше 2,000 літ, а мимо цего не забувають своїх братів, які живуть в нужді!

Вони удержують сотки шкіл в старому краю і посилають міліони долярів. Покажім, що ми живемо і працюємо!

Всі збірки шліть негайно до Обєднання Українських Організацій на адресу:

OBYEDNANNYE, Room 608, 136 So. 4th St., PHILADELPHIA, PA.

ДЕРЖАВНО-ПРАВНА ЗАЯВА УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬСЬКОМУ СОЙМІ.

У своїй промові в польському соймі у Варшаві заявив дня 2. червня с. р. голова Українського Клюбу пос. Самійло Підгірський, що змагання західних Українців таке саме як змагання всього українського народу, а заключається воно в „РЕСТИТУЦІЇ (відбудові) УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, ОБИМАЮЧОЇ УВЕСЬ ПРОСТІР УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ"

Фактичний стан на західно-українських землях утворився — говорив посол Підгірський — „МИМО НАШОЇ ВОЛІ І ПРОТИ НАШОГО БАЖАННЯ".

Границі річипосполитої визначено на Сході „БЕЗ ЗГОДИ ЗАІНТЕРЕСОВАНОГО НАРОДУ".

„Західно-українські землі: Сх. Галичина з Лемківщиною, Волинь, Холмщина, Підляше й Полісся однородні і нероздільні, а правним господарем тих земель є український народ, якому тимсамим повинно належати правління на тому просторі."

Промовець зазначив, що „Польща знасилувала прислугуюче українському народови право на самовизначення, а польська влада відразу почала проводити політику старої шляхетської, передрозборової Польщі", політику, яка заключується в нечуваній самоволі, в брутальному потоптанню елементарних основ права, в абсолютному безправстві у відношенню до не польських народів.

Зясувавши ядерно польську ЗЕМЕЛЬНУ ПОЛІТИКУ, КОЛЬОНІЗАЦІЮ И ОСАДНИЦТВО, нищення шкільництва, кольоніяльну адміністрацію на українських землях, екстермінацію польської чорної сотні й облуду т. зв. демократії, павперизацію (обідновання) українського населення й денаціоналізаційний похід, пос. Підгірський виставив між іншим постулят як найширшої одноцільної національно-територіяльної самоуправи українських земель по цім боці рижської лінії.

Далі пос. Підгірський заявив:

„Український народ і його представники ніколи не боролись проти створення незалежної Польщі, але також НЕ БОРОЛИСЬ І АНІ ПАЛЬЦЕМ НЕ РУШИЛИ, ЩОБ УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ НАЛЕЖАЛИ ДО ПОЛЬЩІ. ТІЛЬКИ ОБОРОНЯЛИ СВОЄ ПРАВО НА САМОВИЗНАЧЕННЄ".

• • •

Ся заява голови Українського Соймового Клюбу, пос. Самійла Підгірського, є повторенням другими словами заяви українського представництва в тому соймі з хвилею його вступлення туди.

Українські посли західної Волині, Холмщини і Полісся, яких народ післав до польського сойму у Варшаві, від самого початку заявили і тепер се повторяють, що вони стоять на становищі, яке обстоює весь народ, що українські землі, які ХВИЛЕВО находяться під Польщею, на будуче творити-муть разом із східною Україною одну соборну українську державу; що ті західні українські землі — західна Волинь, Холмщина, Полісся і Східна Галичина з Лемківщиною — тільки ХВИЛЕВО признають ХВИЛЕВИЙ стан річи, і числячися з тим ХВИЛЕВИМ дійсним станом річи, домагаються для західних українських земель, котрі тепер є під Польщею, національно-територіяльної автономії.

ОСТОРОГА.

Українські Громади:—

Дійшло до відома Обєднання Українських Організацій про дальші спроби ляцьких агентів розбивати українські сили в Америці. Ляцький провокатор а український зрадник Ількiв післав листи до наших громадян тут в Америці, щоб вони не вірили нікому, бо там вже Ляхи готують рай нашому народови.

Ставши раз на дорогу зради, він не зійде з неї, доки не дістане української науки за зраду.

Громадяни:—

Дайте йому відправу гідну вільних синів вільної землі! Хай знає він, що вся американська українська іміграція глядить на нього як на українського Ефіальта, якого весь нарід мерзиться, і так глядіти-ме на кождого, хто буде намагатись збезчестити українське імя, та буде продавати свій нарід.

ЗА ПРЕЗИДІЮ ОБЄДНАННЯ:

о. Лев Левицький, предсідатель; Теод. Грицей, рек. секр.

Клим Поліщук.

„РІДНИЙ НАШ ІСУС"...

Легенда днів сучасних.

„I tak powolnym krokiem,
Wciąż świeże mając rany,
Przed ich zamkniętym wzrokiem
Przechodzę nieposnany"...
L. Podhorski — Okołów.

I.

Осіннє небо над пустельними стернями наче стеля сива. Тиша і спокій обгортали знеможені ниви і тільки инколи, як удар кулаком в дно порожньої бочки, глухою луною розлягався в полі невиразний голос гречкосія, що в поті чола поспішався зорати „нарізану" смужку своєю. А в мовчазній далечині хтось незримий ткав сонні тумани, намагаючись застлати ними не тільки широкі простори, але й оту тривогу, що коло придорожнього хреста дрижала...

„Старий той хрест, як світ цілий"... — казали про нього люди, бо ніхто з них не знав — коли і хто його поставив тут. Стояв він над самісенькою битою дорогою на тій „гравиці", де людські поля з панськими ланами сходилися і завжди, коли тільки хто проходив поуз нього, мимоволі зупинявся і дивилась на Роспятого, всякі думки думав про себе...

Дивний якийсь майстер різбив те Роспяття! — Зроблене із самого звичайного дерева, як сотні й тисячні инших у світі, воно, однак, було незвичайне і всі, хто тільки дивився на нього, мимоволі починав відчувати у своїй душі якусь незрозумілу тривогу. Роспятий, на придорожному хресті Ісус, зовсім не нагадував собою того Ісуса, що був розіпнутий у церкві — над позолоченим іконостасом, або в костелі — над посрібленим престолом, який, схиливши на груди гладенько розчісану голову і закривши очі, здавалося, спокійно спав собі...

Роспятий у полях, висів прибитий заіржавленими цвяхами до старого, обрслого зеленим мохом, дубового хреста — великою сірою масою безмежного страждання, яке відчувалося з кожної рани його тіла. Його ноги й руки були так витягнуті, що було видно кожний мяз і кожну жилу, а живіт глибоко вніійшов під груди й так роздув їх, що, здавалося, от-от не витримають у собі всього болю і роспадуться на двоє, якраз там, де сходяться ребра. Увінчана вінком терновим голова, судорожно відкинулася назад, пасма сплутаного волося безладно спадали на чоло й рамена, а лице виявляло такий безмежний жах терпіння, що хто бачив його хоч раз, так уже ніколи не міг того забути. Особливо дивно вражали міцно стиснуті уста і широко розкриті очі, як Він дивно дивився кудись у далечінь, по над головами тих, що проходили поуз Нього. І по тім, як Він висів, і по тім, як Він терпів, і ще по тім, що на Його правій нозі був збитий великий ніготь, як то буває тільки в тих, що богато ходять босими, — знали, що се свій селянський Ісус, до якого слід молитися і якому можна вірити...

Що року, з ранньої вести, як тільки розцвітали пралiски, і до пізньої осени, як процвітали айстри, — коло ніг Роспятого лежало безліч усяких квіток, які селянські доньки приносили Йому зі щирости й любови своєї. І не було тут ріжниці між „чесними" і „нечесними", бо з давних давен було так, що покритки більш усіх дбали про Нього, бо то-ж ні про кого иншого, як тільки про них, сказав Він колись: — „Хто з вас без гріха, хай перший кине каменем"...

Але з того часу, як десь далеко на заході загули гармати, а дорогою поуз Роспятого потяглася з села довга валка возів із засмученими господарями, всі якісь самі не свої стали і рідко хто згадував про Нього. Якась непевність запанувала навколо і була вона доти, доки десь хтось не скрикнув дивне слово про волю, а тоді все захвилювалося, загуло, загомоніло і стоголосною луною відбілося в вухах Роспятого. І тоді, властиво, перший раз помітили в Його лиці якусь дивну зміну. — Щось подібне на зморщки зявилося на Його чолі, а голова ще більше відкинулася назад і ще ширше роскрилися скорбні очі...

Весною ділили панські лани і безліч квіток складали до ніг Його. А Він дивився в простор і я кось без того більшого жаху. Дехто з людей помітив навіть якусь невиразну усмішку коло Його уст, але так, як пора була робоча, то й ніхто не мав стежити за тим явищем. Згадали про це вже в самісенькі жнива, коли вернулися пани із військом та своїми наймитами і стали в людей землю відбирати. І тоді, як і колись, ідучи поуз хреста, зупинялися й дивилися на Роспятого, стараючись збагнути Його затаєне терпіння. І хто лише дивився, то все одно бачив: жаль і смуток на страдницькім лиці і тривожне напруження в темно-сірім тілі...

В осени ревли гармати і лилася кров. Змагалися з панами й насипали в полях маленькі могилки. Казали: „Инакше ніяк не можна"... Роспятий, розкривши широко рота, наче крикнути хотів, повернувся цілком лицем до неба і занімів так, тільки одні гострі коліна ще більше випнулися вперед і ще більше витягнулися на хресті Його руки. Та цеї нової зміни майже ніхто непомітив, бо все ще тяглася боротьба...

Скоро після того, зникли пани і зникли люди, лише одна боротьба не зникала. Одні йшли із заходу, другі із сходу, а треті в середині товклися і все на полях сходилися. Кожний із них чуже вважав за своє і всі разом, були ніжні, як діти, а люті, як гади. Один молився до неба блакитного, другий до зірниці червоної, а третій чорній землі кланявся, тільки ні один із них не згадав за Роспятого, який самотньо боровся сам із собою...

Два роки в червоному вогні варилася й виварювалася, а на третій рік сонна осінь прийшла, якої ще не було ніколи. Сивою стелею схилилося небо над сірими стернями, блідими туманами постелилися й лягли спочивати спомини минулого, тільки один Роспятий на хресті придорожньому чогось неспокоївся, а від того й така тривога навколо нього дрижала і такою глухою луною розлягався в полях невиразний голос гречкосія...

II.

Говорили й запеняли:
— Мусить зміна стати!...

Тому поспішалися зоради й засіяти свої „нарізані" смужки, а решту збіжжа в землю заховати, щоб „продподатку" не дати. Сухо тріщали стерні під щербатими лемішами „драпних" плугів, горячково вириваласи крізь пальці кострубатої жмені золоте насіння і важко падало в свіжу борозну, щоби скільчитися в ній породити нову надію.

І саме в той час приїхали в село непрошені і озброєні: Роспташувалися на майдані коло давньої „зборні" а тепер — „комнезама", тай сказали:

— Сипте десяту частину!...
— Як так?!—загомоніли здивовано й схвильовано.
— Отак, як бачите! — відповіли озброєні й загадково оглянули свої рушниці.
— Не дамо! — понуро озвалося щось із майдану.
— Хто бунтує?! — суворо спиталися озброєні, озираючись навколо себе.

Всі лиця, як брила ріллі в голоду посуху: мовчазні й невиразні.

— Хто бунтує?! — ще раз спиталися громади і в той час вийшов наперед один юнак, який за всіх сказав:
— Так несправедливо!...
— А що таке справедливість? — спитали озброєні. Його озброєні.
— Не грабуйте нас!... — сказав він їм сміливо.
— Так!... Так!... — загула за ним уся громада. — Годі!... не грабуйте!...

Засміялися озброєні, взяли того юнака з собою і поїхали з села. Зраділи, бо думали, що їм соромно за себе стало, а те, що вдовиний синок Ярема міг поїхати з ними, не дуже кого турбувало.

— Що там Ярема, як тут така справа!... — Говорили між собою ідучи до коловорота, щоби переконатися, що вони поїхали справді таки зовсім.

Але ті, виїхавши за село до придорожнього хреста, постанули коло нього вдовиного синка Ярему і так розстріляли його.

А після того, один із них вернувся в село і сказав:

— Бачите?... Сипте, що сказано!...

Решта озброєних у друге село поїхала, наче нічого такого несталося, а цей один за всіх справився. Цілий день, аж до самого вечора ходив він із „незаможниками" по селу і стягав „десятину", а стара вдова Килина сиділа коло придорожнього хреста і над трупом свого сина вила. Пізним вечором, коли став сходити повний місяць, а господарі збиралися везти до міста „десятину", прибігла в село бідна мати і, крізь сльози, щось нечуване сказала:

— Ісус із хреста сходить!...

Гадали, що збожеволіла, а тому й уваги особливої на те не звернули. Однак її нещасливий вигляд зворушив їх і вони пригадали собі, що варто було-б якось заспокоїти її, а того нещасного, що так нагле-трупом ліг, поховати тихо. Поговорили троха між собою і постановили: — коли тільки валка з десятиною „вийде за село й поминє придорожнього хреста, то старий Петро Решетчук, який так своїм богомільством уславився, візьме заступа й закопає небіжчика так, щоб і — „сама мати не знала, куди дівся він, бо й без того вже плачу в селі досить"...

Коли тільки довга валка возів з „десятиною" виїхала в поле, старий Петро взяв заступа й помаленьку подався слідом за нею. Але, як тільки прийшов до хреста і глянув на Роспятого, то враз скамянів наче. Дивився і очам своїм не йняв віри. При світлі місяця цілком добре було видно, що одна нога Роспятого вирвалася з цвяха і випросталася в повітрі так, начеб-то шукала якогось оперта, а голова і все тіло подалося вперед, що руки зробилися довгими й тонкими вужевками і ледве-що стримували вагу цього страшного пориву. Однак, придивившись ліпше, він заспокоївся, вирішивши, що так могло статися від раптових вибухів, коли розстрілювали Ярему. Думаючи так, викопав яму, поклав у неї вдовиного сина і скоренько став засипати її. Але коли тільки скінчив свою роботу і хотів перехреститися, як почув на хресті велике зітхання. Озирнувся, бачить і чує — зітхає Роспятий...

Схопився і, як у горячці, побіг до села...

(Дальше буде).

Матвій Костишин.

ТАРАСОВА НІЧ

В тихий спомин незабутому кобзареви Т. Шевченкови.

Викотився повний місяць
На блакит широкий,
Поглядає наче батько
На степи глубокі.
Що в задумі посумніли...
Док хмара не вкриє,
А з байраку буйний вітер
Защумить, повіє.
Зашепоче осокою,
Свавільно гуляє.
Немов козак женесь дальше,
Куди? Сам не знає.
Женесь, женесь поглянути
На Дніпр, на пороги.
Стриму у нього немає,
Нема перемоги.
Нічна тиша наче духа
Додає буйному,
Він свавільно дальше, дальше
Гуляє по свому.
Нераз було; не десятки
Гарцював степами
І не сотні спотикався
В степу з козаками.
Чув козацьку славну пісню,
Вороних іржання,
Про „наймичку" та „Ганусю"
Нещасне кохання.
Про Рибалку, про Степана,
Про його Ірину,
Тай зраджену москалями
Гарну Катерину.
Що оспівав пророк славний
Їх нещасну долю,
Про три шляхи, про хустину,
Й нещасну тополю.
Вітер гуля і шукає
Славного пророка,
Та не найде... бо на ньому
Могила висока
Стоїть сумно у Каневі,
Не хоче сказати,
Чи пророк ще вийде вдруге,
Чи буде співати.

Вже не буде, добрі люди,
Заснув, спочиває.
Лиш задумана могила
Сумно поглядає.
Не роскаже, що пророк снить
Про матірну долю,
Лиш буйному переказе,
Що гуля по полю.
Буйний слуха при могилі,
Травою шепоче,
Присилає Кобзареві
Виплакані очі.

Джемейка, Н. Й., 10. липня, 1923.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З ДНЯ.

Мудрий чоловік думає, що ще є і другі розумні люди.

Дурак гадає, що на світі лише він один розумний.

• • •

— Всі українські політики злі! — сказав один Українець.
— А нема жадної доброї? — питаються люди.
— Є!
— Яка?
— Моя!
— А яка вона?
— Яка? Така, що всі українські політики злі.

То є ціла філософія мудрагелів і критикоманів, котрі ціле життє нічого не роблять, тільки „критикують" і „критикують" і „критикують".

А їх „критика" є по їхньому аж тоді критикою, що поперетикана острими і їдкими словами.

• • •

Каже большевицька газетка, що „Свобода" представляє несправедливо большевію в чорному світлі. Цілком інакше — каже та газетка — представляє большевію буржуазна американська преса в Ню Йорку і в Шикаго, яка нібито каже, що в Росії йде до ліпшого.

Длятого вона радить нам брати собі приклад з тої буржуазної преси.

Але пощо нам за образом московської большевії в Росії і на Україні глядати в Ню Йорку або в Шикаго?

Буржуазна преса в Ню Йорку або в Шикаго зовсім не є зеркалом большевії з Росії чи з України. Навіть ті большевицькі газетки, що большевія видає в Америці, не є зеркалом большевії в Росії або на Україні.

Ми глядаємо зеркала большевії в її власних газетах, виданих в Москві, Києві, Харкові, Одесі. Ті газети большевицькі і дійсно відбивають життє в Росії й на Україні. А вони показують, що там життє людий розпучливе, нужденне, крайно погане. Лихоліттє триває в безконечність. Голод триває в безконечність. Комісари нарід ограблюють, окрадають і катують. Чрезвичайка його домучує.

Чи се не вистарчає?

Посилаєм нас большевицька газета за правдою про большевію до буржуазних газет в Ню Йорку й в Шикаго, а ми її посилаємо за правдою до большевицьких газет в Москві, Києві, Харкові, Одесі.

Але правда, пощо їй правди, їй треба долярів... на пресовий фонд.

• • •

Стає большевицька газетка в обороні пройдисвіта і дуриєвіта Крїста Раковського з приводу його промови про справу Східної Галичини.

Каже вона, що Польща побила Росію, отже вона мусіла дати їй се, чого вона хотіла, але, як сказав Раковський, вона не признавала Польщі Галичини і не признає.

Так випадає їй боронити тих, що збирають діяманти з церков, але світ знає, що ще навіть Полякам не снилось про побіду над большевиками, а їх „уряд" телеграфував до Варшави, що дасть Польщі більше територій на сході аніж обіцюють їм алянти (аліянтська східна границя для Польщі ішла через українсько-білоруську землю, а як большевики давали границю ще дальше на схід, так давали її ще більше українських і білоруських земель).

Отже — побіда Польщі тут ні причому.

А щодо „потішування" комісаря Раковського, що він „не признавав і не признає Польщі Східної Галичини" — то се дурне базікання.

Його делегація в Ризі, дня 18-го марта, 1921, підписала, що признає ріку Збруч, не ріку Сян, — польсько-російською границею і тимсамим признала Польщі Східну Галичину.

Се признаннє опісля потвердив московський совет в Москві і Харкові.

А як Раковський тепер того не признає, так нехай українського народу в Галичині не потішує своїм глупим базіканнєм, але нехай повідомить Польщу, що не признає риського договору, а зокрема того його місця, де говориться про ріку Збруч яко „польсько-російську" границю.

Се то вже не буде би брехня, блефом і шахрайством, але се, що він тепер плете, є брехнею, блофом і шахрайством большевицьким.

ЛИСТ З КРАЮ.

„Братні наруд".

Слобідка в квітні, 1923.

Дорогі Швагре і Сестро!

Велика біда коло нас. Заасентирували нашого Василька до польського війска, але він до війска не поставився, а пішов десь в світ за очи. За це зазнали ми, обоє з жінкою великих мук. Її бідну волочили по селі і поштуркували якби остатню та заперли до арешту. Цілий тиждень збиткувалися над нами, так що вона розхорувалась, а я дістав з оттої біди пропасницю (малярію). Притім забрали нам овес, збіжє, жито, всі кури і збавили мені таку кобилу, щобим і за три міліони марок не продав.

Так вичистили усю, щом не мав навіть що посіяти і не знаю, як прийдеться тепер вижити.

Якбись, дорогий Швагре, тепер приїхав, то не спізнавбись своєї сестри. Постарілася і ледви тінь із неї лишилася. А тут все ще налазять до нас і кажуть, що виженуть нас із села за Збруч. Подумайте собі, із нашої вітцівщини грозять нас прогнати!

Шандарі все заглядають і грозять, а ми навіть не знаємо, де Василько тепер дівається. Навіть ночами не дають спокою, що приходиться із ума зійти. Така тяжка доля, така біда, що вже і жити не хочеться.

(Далі приватне).

Матвій і Марія Скульські.

(Цей лист переслав нам д. Федір Маюк з Питсбурга).

ЛИСТ З КУБИ

Габана, Куба, 23. червня, 1923.

Дорогий Брате!

Богу дякувати заїхаєм щасливо з жінкою і хлопцем до Куби. Їхалисьмо кораблем 21 днів, але дорога була добра, бо море спокійне а харч добрий. Тішимося, що видобулисьмося із ляцького пекла на волю. Коли ми їхали через Німеччину, то бачили, як везли на границю канони і коні. Щось там страшного колотиться у нещастнім старім краю. Усі споді ваються певної війни межи Ляхами а большевиками, у яку вмішається Франція і Німеччина. Разом із нами їхало шестеро Кобацьких людий, котрі також втікали зпід ляцького ярма.

У нас, в Рожневі і Новосселиці погуляли Ляхи, як схотіли. Били, рабували а то й стріляли невинних людий.

Бувбим ніколи не виїжджав до старого краю, колибим був знав, що прийдеться зазнати від тої миршавої Ляшні.

Тут, на Кубі, тяжко за роботу, а й то платять „лейброви" усього $1.50. Я сподіюся дістати роботу при автомобілях, де платять $2.50 за 8 годин. Бідамені, що не знаю по еспанськи, але добре, що знаю бодай по англійськи.

Ми приїхали сюди ще 15-то червня, а з дому вибралися 15. мая. Тут дуже дороге помешкання; за одну комнату плачу $20.00 місячно. Тепер велика спека. Але помимо всіх клопотів тішуся, що вирвався із ляцької неволі. Кажуть, що треба буде переждати цілий рік, заки нас пустять до Злуч. Держав. Та най буде і так! Всеж таки чоловік на волі із родиною. Пришліть мені „Свободу", бо не знаю, що діється поміж нашим народом тут і в краю. Як я тут розглянуся, то сам запренумерую собі, а тимчасом прошу вигодити. (Далі приватне).

Петро Симовин.

ДУМКИ

Біля свічки летять нетлі. То одна то друга попадеться в полумінь і гине. Біля електричної лямпки кружить цілий рій комах безпечно й весело.

Отак і до волі летять люди. Добре, коли при свободі є освіта, бо інакше перетворюється воля у сваволю, у якій гинуть многі.

• • •

Ще ніколи Ляхи не додержали Українцям ніяких обітниць. Найсвятійщі присяги ломили безжурно. Тільки тоді вони будуть рахуватись із нами, коли створимо свою власну силу.

• •

Такої масакри, як на Україні счинили большевики, ще николи не було у світі. Коли буде змога відплатити, всі вони до одного, повинні вмерти у страшних муках.

• •

Горкий описує, що Москалі любуються приглядатись до мук. Він оповідає, як ціла їх товпа придивлялась до собаки, яку переїхав віз і сміялась та жартувала з болю і мук бідного звіряти. Ця гірка правда показує безсердечність московської дичі.

• • •

Жиди грозять Україні і прозивають нас Содомцями. От найшлися святці! Замітно, що се говорить загал Жидів, які „невтральні" в політиці, але Жиди-большевики, Жиди змосковщені, словом Жиди-Москалі, ті, що є комісарами або їх приятелями і помічниками.

А вони забули, кілько ті комісари-Москалі і змосковщені Жиди-большевики — людий убили. Вони забули, яку Содому і Гомору вони справили на Україні. (С).

УЧИТЕЛЬСЬКИЙ СЕМИНАР У ВИННИКАХ

(З львівського „Діла").

Політичні умовини, серед яких живе український народ, зложилися так, що тільки на власні сили можна числити. Клич рідної школи, незалежної від всяких „прихильних" опікунів, вкорінився так глибоко, що самі народні маси відчувають потребу закладання українських шкіл ріжних типів. Закриття хлопячих відділів в державній українській учительській семінарії у Львові відбирає змогу підготовити необхідну кількість народніх учителів, що працювалиб на рідній землі в користь свого народа. Це і склонило представників поодиноких орґанізацій Винницького судового повіту скликати довірочну нараду, яка малаб зорґанізувати культурно-просвітну працю в названому повіті.

Нарада відбулася 19. ц. м. в салі читальні „Просвіти" у Винниках при участи 122 делеґатів Винницького судового повіту. До президії вибрано: о. Радкевича з Гаїв, п. Г. Рудольфа з Чорнушович і п. Вас. Влоха з Підберезець. На секретарів покликано п. дир. коопер. Вол. Дуткевича і учит. п. Вовкосу.

Збори відкрив в імени гуртка ініціяторів др. Евген Щуровський, витаючи численних відпоручників поодиноких громад. Той відрадний факт, що в нараді бере участь стільки представників громад, свідчить найкраще про національну свідомість широких народніх мас.

Голова Виділу тов. „Просвіта" дир. М. Галущинський в довшій промові зясував завдання „Просвіти" і вказав на потребу доцільної, широко закроєної просвітно-культурної орґанізації в повітах. Центральні установи у Львові будуть тільки тоді сильними, коли поодинокі клітини-читальні, кружки УПТ., кооперативи і т. п. орґанізації проявлять життєздатність, послідовну працю і жертвенність.

Як референт з рамени ініціятивного гуртка у Винниках виступив проф. Вол. Калинович. Бесідник вказав на спосіб, в який найкраще перевести просвітно-культурну працю у Винницькому судовому повіті. Читальня „Просвіти" у Винниках постановила на своїх останніх загальних зборах приступити в міру своїх засобів до будування „Народнього Дому", в якому булиб приміщені українські товариства м. Винник та приватний учительський семинар з взірцевою школою вправ. На жаль, засоби до переведення такого великого діла у Винницької „Просвіти" за скормні. Винницька громада числить на поміч наших центральних установ у Львові і на жертвенність усієї української суспільности. Відкриття приватного учительського семинара у Винниках дасть нашій молоді змогу вчитися в здорових кліматичних відносинах, далеко від шуму та недогідностей великого міста. Під матеріяльним оглядом приміщення і удержання молоді буде значно лекшим і дешевшим у Винниках, як у Львові. Вкінці подав бесідник практичні вказівки, як слід би успішно перевести задумане діло. Реферати викликали оживлену виміну думок.

Др. Евген Щуровський вважає будову „Народнього Дому" у Винниках негайною потребою цілого краю. Коедукаційний учительський семинар, в якій мають бути приняті в першу чергу хлопці, являється необхідним. Приміщення дітий у Винниках не стріне на ніякі трудноші. Згодом — що правда — вирине справа бурси-інтернату.

Інспектор Омелян Попович витає присутніх від імени УПТ. та вказує на велику вагу виховання дітей у рідній школі. Наше громадянство повинно проявити почуття обовязку щодо удержання приватних шкіл в більшій мірі, як це досі бувало. Відкриття коедукаційного учительського семинара у Винниках вважає бесідник щасливою думкою, яку треба як найскорше здійснити.

В дискусії приняли участь: дир. Зелений, дир. Стронський, о. Васильківський, п. Стецура, п. Голод, о. декан Гірняк і и. представники громад.

Вкінці приняли збори одноголосно резолюцію в справі будови „Народнього Дому" та відкриття приватного учительського семинара у Винниках вже після сьогорічних вакацій.

П. дир. М. Галущинський відчитав ось які резолюції:

Довірочна нарада повітових діячів у Винниках ухвалює:

1) У кождій місцевости судового Винницького повіту треба старатися оживити читальні „Просвіти" і кружки УПТ.

2) Як що в якійсь місцевости одного з названих товариств нема, тоді основувати при однім з товариств шкільну, эглядно просвітну комісію, котра перейме на себе орґанізацію жертвенности для удержання шкіл, основування бібліотек та творення гуртків для ширення самоосвіти.

3) Приявні на зборах мають постаратися о те, щоби усе свідоме українське громадянство тут. повіту вписалося в найкоротшому часі в члени тов. „Просвіти" і УПТ. у Львові.

4) Збори взивають до жертвенности на школи в той спосіб, що в кождій місцевости має повстати комітет для збирання жертв на школи по думці ухвали заг. зборів УПТ., а саме 1 проц. від особистих доходів у місяць.

5) Збори ухвалюють, що чисті доходи з усіх аматорських вистав, концертів і т. п. улаштувань будуть віддані на цілі будови „Народнього Дому" у Винниках, де має бути приміщений коедукаційний учительський семинар з школою вправ.

В доповненню до наведених предложив др. Ев. Щуровський ще ось які резолюції:

1) Збори признають закладання приватних українських шкіл та приватний український коедукаційний учительський семинар у Винниках справою необхідною.

2) Ухвалюють вибрати з поміж себе тіснійший комітет, зложений з 7 членів і поручити йому переведення в діло нинішніх ухвал.

Усі резолюції принято одноголосно.

В склад тіснійшого повітового комітету вибрані: проф. Вол. Калинович (голова), о. Оляновичз Лисинич (заст. гол.), дир. Банах (секретар), о. Васильківський і п. Пивовар (як скарбники), п. Кернога Мих. і дир. Банах Денис.

Вкінці пояснив інж. Василь Рижевський плян „Народнього Дому" у Винниках.

На зборах зібрано приблизно 3,500,000 мп., м. и. 3 міліони від особи, яка не бажає собі оголошення свого імени.

В найблищу неділю, д. 24. ц. м., тов. „Сокіл" і читальня „Просвіти" уладжують всенародне гуляння в німецькому лісі у Винниках. Початок о 3. год. попол. Чистий дохід призначений на будову „Народнього Дому" і украшення могил поляглих народніх героїв у Винниках.

З ОБЄДНАННЯ

Подаємо до відома українського загалу в Америці слідуюче писмо, яке ми одержали від Української Краєвої Студентської Ради у Львові, з дня 13. гервня 1923. Ч. пор. 529/23.

Задля ясности навязаних відносин, вважаємо своїм обовязком подати Вам до відома, що зараз після I-ого Всеукраїнського Студентського Конґресу в Празі, 1922, виїхав до Америки Чиж, який одержав від У. К. С. Р. мандат вести пропаґанду Українських Високих Шкіл у Львові та займатися збірками. Але тому, що тов. Чиж не проявив в тому напрямі ніякої діяльности та не вважав за відповідне в протягу року навязати контакт з нами, уважаємо, що він в той спосіб самовільно зрікся свого мандату, а ми зі своєї сторони знова відмовляємо йому набудуче дебудь виступати в нашому імени. Просимо проте сю нашу заяву подати до відома загалу українського громадянства в Америці.

Дуб, голова.

Секр. (Підпис нечиткий).

Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці.

З ОБЄДНАННЯ.

Додаток до виказу фондів.

Від місцевої Ліґи Горожан в Йонкрес, Н. Й., переслав о. Володимир Сполітакевич на політичних вязнів $10.00; від Співацького Товариства переслав п. Василь Мандзій на інвалідів $25.00.

Обєднанне Укр. Орґанізацій в Америці.

ПОКВІТОВАННЄ ЗІ ЛЬВОВА

До Обєднання Українських Орґанійзацій в Америці:—

Нинішнього дня одержали ми цінне писмо з дня 3. с. м. до ч. 259 з повідомленнєм про висилку гроший.

Подаємо до ласкавого відома, що згідно з писмом Високоповажаних Панів, одержали ми дня 23. с. м. через Земельний Банк Гіпотечний у Львові квоту ам. дол. 220.50 (словами двіста двайцять ам. дол. 50 ц.) на українське студенство.

В прилозі під 1) залучаємо посвідку для громади Болтимор, Мд. Складаємо щиру подяку Високоповажаним Панам за цю підмогу нашим Високим Школам і Студентству. Бажаючи великого успіху в праці Високоповажаних Панів для добра нашого народу, залучаємо слова глибокої пошани і остаємо з високим поважанням

УКРАЇНСЬКА КРАЄВА СТУДЕНТСЬКА РАДА:

Мартинець,

економічний референт.

Обєднанне Українських Орґанізаці йв Америці.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Інжинір Роман Ганінчак, радник держ. залізниць помер по короткій недузі в 45. році життя у вівторок 19. червня у Львові.

Евген Ясеницький. З поза Збруча дійшла сумна вістка, що минулого року в місяці травні помер в Архангельску поручник У. Г. А. Евген Ясеницький, родом з Дрогобича. Земля пером борцеви за волю України.

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ПЕРШИЙ ТОМ.

(Продовженне)

(9)

Кохану, яку чоловік не може осягнути в день, примушує він являтися йому у сні, і являтися там, як йому подобається. Сон є найгірший зводник. В кінці наступного тижня Іван почав помічати, що він цілком втратив владу над своїм здоровим розумом.

Чим більше примушував він свій дух вернутися до абстрактних теорій, тим більше повставали його демони проти нього.

Нарешті одного вечора йому трапилось, що коли він старався доконати один експерімент з хльоровим ґазом, він нагрів реторту так сильно, що вона тріснула і так обсипала його куди інде звернене обличчя черепками шкла і жаром, що воно було цілком покрите ранами, які він мусів позаліплювати англійським пластерем. Він не думав розуміється про те, що його обличчя не зробилося краще від того, що він наліпив поперек носа чорний пластир.

Ну тепер він був вже серіозно злий на себе.

Цеж є цілком божевільна людина, з якою він має до діла. Він мусить покласти цьому кінець. Так або так.

Ну про мене божеволій від кохання, цьому ми вже поможемо. Про мене оженись з цею дівчиною. Я самий є ціла моя родина, мені ніхто не має щось наказувати. Оженись з нею, а потім подивимось на иньші справи. Так не може іти далі.

Мезалянс?

Шість миль навколо жадна людина не знає, що значить це слово.

А коли навіть і так?

Най він зійде до мене під землю, коли я пораюся там внизу і маю обличчя чорне від вугля, най він подивиться, чи я дуже почервонію від цього. До наступної суботи Іван не бачив дівчини.

Цього дня зявилась вона як звичайно в одкритім коритарі перед рахунковим столом.

Цей раз Іван відрахувавши тижневу платню Евілі в руку, затримав міцно цю руку. Дівчина усміхнулась — можливо на пластирі, якими було заліплене обличчя Івана вдовж і поперек.

„Слухай, Евіля, я хочу тобі ще щось сказати."

Дівчина дивилась на нього і мовчала.

„Я хочу тебе взяти за жінку."

Дівчина похитала заперечуючи головою.

„Що?" скрикнув Іван сумніваючись.

„Це неможливо," відповіла дівчина.

„Неможливо? Чому ні?"

„Бо я вже маю нареченого, з яким я заручена."

Іван випустив руку дівчини.

„Хто це?"

„Цього я не скажу", відповіла дівчина з недовірливим поглядом. „Бо коли я скажу це, Ви напевно прогналиб його звідси, або не далиб йому вибитися вперед. А він може оженитися зо мною не ранійше ніж зробиться підручним в копальнях."

„Отже він працює в день?"

„Так".

„І ти цінищ його вище ніж мене, пана?"

Дівчина повела плечима, схилила голову вбік, кинула з сумнівом на Івана погляд, який закрутив йому ще більше голову, тоді зібралась і відповіла йому на питання.

„Я вже давно йому обіцяна ще матерею, і це треба додержати".

„Най чорт візьме твого батька і твою маму", вибух Іван гнівом. „Що мені до того, що вони пообіцяли тебе якомусь буйволу. Я питаю тебе, хочеш ти заміняти твого нареченого на мене?"

Евіля похитала знов заперечуючи головою.

„Це не йде! Мій наречений скажений, дикий чоловік. Він бувби в стані вбити мене і запалити вам копальню, коли злий ґаз іде найбільше. Добраніч."

По сім вона раптом вибігла і змішалася з купою товаришок, що чекали її перед воротами.

Іван вдарив памятною книжкою так сильно по столу, що вона розлетілась на всі боки.

Звичайна дівка, посуваюче трабарку, жіноче дике звіря відхиляє його руку і серце.

І для кого?

Задля брудного, обідраного, злиденного, звичайного хлопця, що риється під землею? Задля крота!

Іван мав перебути велику боротьбу, коли він лишився один на самоті цеї ночі.

Асмодей і Левіафан чекали його.

Перший є діяволом тих, що божеволіють від кохання; другий є злим духом тих, що вбивають божевільні.

В нім вибухла подавлена пристрасть аскета.

„О бережіться зимного, мармурового святого, спокійного, лагідного, порядного чоловіка, який відвертається від жіночого личка, який опускає очи перед чужими принадами, який не має жадної поваби до того, що належиться иньшому; бо коли в нім вибухне подавлене полумя, то воно мститься і відшкодовує себе за переносиме досі невільництво. Кохання вітрогона є маленький пес, пристрасть пустельника є лев.

З цим розкованим львом в серці ходив чоловік науки цілу ніч взад і вперед по своєму вузкому мешканню і кидався від часу до часу на своє ліжко але не міг відпочивати, бо його скаженіючі демони піднімали і гнали його знов.

Йому спадало на думку все, що він читав колись в старих письмах, жахливі історії про чоловіків, яких вважали святими, яких шанувала ціла околиця, і які раптом божеволіли через пару чорних очей, повнили всі сім смертних гріхів і робили з них сімдесять сім; — історії божевільних, які ламали заповіди Бога задля предмету своєї пристрасти. Він згадав історію Ценсі, історію про змиті клятою кровю ще проклятійші поцілунки. Він думав про сина Нінона, який вбив себе, бо йому подобалась його мати — про Едіпа і Міра, про Саломе з головою святого Івана, нагородою за її танок; про Тамар з одіже розірваною Апсальоном, про Дінах на горбі мужеських тіл у вилюдненім місті, про усмішку голови султанши Ірени, відрубаної кохаючим чоловіком — про цілий пітаваль з усіми тими жахливими психольоґічними загадками, в яких є таким раптовим перехід від святого до діявольського.

Іван міг розуміти, відчувати стан того священика, який закохавшись в гарну селянку, звабив її до себе ніби на сповідь, вбив її за для одного поцілунка, потім не знаючи, куди заховати тіло, розірвав його на шматки, кинув деякі у воду, иньші закопав, чи спалив.

О! це все міг би він зробити і значно зручнійше ніж цей священик.

Є солодкі отрути, таємничі чарівні напої, які запалюють вогонь у крови і вигашують соромливість. Він знає їх. Хто буває відданий такою отрутою містеріям Астарти, той божеволіє, виснажується і гине.

Але це ніколи не вийшлоб на денне світло.

І коли вона згине, умре, буде вбита. Тіло не скаже нічого, він знає також дуже добре місце, де він може заховати її.

Коли ставок в печері камінного вугля відходить назад, то в лабіринті того таємничого обширу знайдеться багато затишних місць, де можна заховати тіло вбитої дівчини. Ніхто не може догадатися, що зникша може бути там. Нікому не спаде на думку шукати її там. Ця вода не зрадить, вона не викидає назад трупа. Лише в пізнійші століття, коли зірвуть і ці скелі, знайдуть людське тіло покрите крісталами і закамініле; і вчені того часу будуть писати повні фоліянти про загадку, як потрапила людська постать по епосі Еоцену у формації камінного вугля і порфіру?

Ха, ха, ха! Він сміявся. Так далеко він вже зайшов.

Або може булоб ліпше розкласти тіло хемічно, витягти з нього все що є метальом, виготувати з цього браслет і таким чином носити цілу дівчину завше на руці.

Це булоб подружжя!

Що? Коли тисячам і тисячам зір було дозволено, повстати проти Бога, проти сонця, відбитися з свого шляху і в божевільній параболі кинутися під непорушні зорі, — то хибаж це не дозволено людині?

Іван мав в своїм серці таке почуття, ніби він був кометою, яку її вогонь пориває в безконечність. Його серце так стукало, так хвилювалось, як у невільника що визволився і, штовхаючи свого пана ногами, показує йому.

Горе тому, хто заступить йому дорогу. Іван лежав на ліжку але страшне биття серця зігнало його звідти.

„Хто" є це серце? Є я „воно" чи воно є „я"?

Іван випростався і своїм тяжким кулаком — це був здоровенний кулак мужчини — вдарив себе так по серцю, ніби цей удар був призначений найгіршому ворогу.

Будеш ти мовчати?!

Хто є тут пан? Ти чи я?

Виконуй твою працю невільник. Я твій пан, твій король. Твояж робота є не що иньше, як витягати вуголь з синьої жили, гнати його в легень, помпувати з молочних секретів хілюс, тримати артерію в русі, відкривати шлюзи вен. Твоя хороба зветься атрофія, гіпертрофія, але паном ти тут не є? Бо паном є воля?

І коли цей чоловік так жорстоко вдарив своє серце, йому здавалося ніби він бачить перед собою самого себе, як постать відбиту в чарівнім свічаді, і ніби його як бореться з цею його другою постаттю. Ніби це жадаюче гріха обличчя стояло перед його очима як чужинець, який пограбував у нього його риси.

І коли він сдарив себе своїм кулаком, йому було ніби він завдав розпорошуючий, знищуючий удар появі, коливаючій перед ним, і сказав їй: „щоб ти мені ніколи більше не показувалося на очи." І тим самим примусив він своє серце як має переможного демона, сісти разом з ним до столу для писання, тихо пильнувати прозаїчні рахунки, уважно слідити за вічними істинами холодної конечности, аж доки повітря навколо нього повне крови і рожевого блиску помалу проясніло і зробилось прозорим, як світовий етер, в якім звучить музика сфер плянет, нечутна для людських сухових орґанів.

(Дальше буде).

НАРОДНИЙ ПОДАТОК

Спис оподаткованих від 1. червня до 1. липня 1923.

37. **Джерзи Сіти, Н. Дж.,** від Укр. Клюбу Поступового переслав п. Н. Добувецький 20.50
Зложили: Андрей Офядла 3.00; Ілько Новак 1.50; Юрко Бібко 1.25; Кондрат Ленич і Павло Пацала по 1.00; по 75 цнт.: Василь Гішко, Мих. Долошицький, Петро Федьо, К. Кузьма, Дмитро Пилип, Григорій Розмаїтий, Іван Стадник, Антін Зазуля, Петро Дубовецький; по 50 цнт.: Дмитро Чайка, Станислав Ялпіцький, Петро Кирчів, Олекса Меленяк, Роман Маринець, Андрей Петришко, Л. Инечепич, Андрей Паславський, Михайло Рипка, Андрей Возьняк; по 25 цнт.: Константин Бекаж, Л. Гоць; Михайло Сидор, І. Кулик.

38. **Сиракюз, Н. Й.,** від тов. Запорожська Січ переслав п. Теод. Ковальчик 4.50
Зложили: Теодор Ковальчик 1.50; Петро Фірман і Лука Залецький по 1.00; Віктор Осухівський і Николай Бутницький по 50 цнт.

39. **Питсбург, Па.,** від тов. Бог. Хмельницького переслав п. М. Сарахман 5.75
Зложили: Михаїл Вуйцік і Ник. Мазурчак по 75 цнт.; Іван Гавриляк 50 цнт.; по 25 цнт.: М. Сарахман, В. Станько, Іван Цвік, Вас. Онишків, Теодозія Онишків, о. І. Жук, В. Дикий, С. Мельник, І. Набережний, Р. Віктор, Д. Бороха, І. Корбецький, Т. Іваницький, С. Пайкош, В. Цимбалик.

40. **Вестбері, Н. Й.,** від тов. Шевченка переслав п. М. Скаськів .. 11.75
Зложили: по 3.00: Олекса Гроца, Олекса Гладкий, Михайло Скаськів; Теодор Агрес і Стефан Гузар по 25 цнт.: Іван Козуб, Іван Курків і Евгеній Бобецький.

41. **Нюарк, Н. Дж.,** Ів. Павлина 3.00

42. **Джерзи Сіти, Н. Дж.,** від 3 відділу Провидіння переслав п. К. Підубчишин 27.60
Зложили: о. А. Улицький 3.00; К. Козимко 1.25; по 1.00: О. Кирапько, Т. Пелю, Н. Козак, П. Пігура; по 75 цнт.: К. Піддубчишин, В. Фурка, Ю. Николай, С. Лишок, Ю. Перегінець, П. Шавінський, І. Гречин, П. Дмитрів, А. Жубрид, Н. Пішко, Анна Жубрид, А. А. Піддубчишин; по 50 цнт.: І. Цап, І. Самоїл, П. Онуфрій, Д. Кульчицький, І. Лишок, В. Василь, М. Лишок, Д. Колїда, Д. Николаїв, Н. Перхун; по 25 цнт.: М. Цціора, Я. Кишуба, Г. Венгер, П. Мішук, І. Курилка, М. Фурка, Ю. Боднар, М. Голубко, О. Липка, Петро Дмитрів, Ю. Приндун; зібрано на телеграму 7.35. Телеграма 4.75. Остае 2.60.

43. **Бентлейвил, Па.,** від бр. св. Михаїла переслав п. Ів. Фариняк 5.90
Зложили по 1.00: Мих. Богда, Андрій Скірчак, Андрій Дуда; по 50 цнт.: Іван Рогач, Лука Бабяк, Ів. Садловський; по 25 цнт.: Олекса Мороз, Никола Мороз, Мих. Гораль, Иосиф Яницький, Мих. Звирик, Іван Фариняк.

44. **Клівленд, О.,** від товариства Сокіл переслав п. Г. Кісіль 8.01
Зложили: Мих. Лазука 1.50; Іван Петрович 1.25; Семен Пастолюк 1.00; Павло Чорний 75 цнт.; по 25 цнт.: Михаїл Фецачен, Мих. Федорчак, Дмитро Грабський, Стеф. Лежан, Стефан Пелех, Григ. Кісіль, Михаїл Матийшин.

45. **Елизабет, Н. Дж.,** від бр. св. Володимира переслав п. А. Награбецький 20.00
Зложили: Марія Лисачок 2.25; Ів. Кухта 2.00; Михаїл Процик 1.50; по 1.00: Андрій Андрійців, Иосиф Миськів, Семен Петрик, Дмитро Щерба; Дмитро Зазуля 75 цнт.; по 50 цнт.: Катерина Бабій, Вас. Бенько, Дмитро Ванат, Іван Фучила, Антін Нагребецький, Стеф. Патрила, Теодор Полянський, Андрій Реент, Теодозій Стаеюк, Дм. Токарчик, Антін Зизяк, Михаїл Шмайдин, Тимко Щерба; по 25 ц.: Андрій Буса, Теодор Федош, Иос. Гільків, Иосиф Голубовський, М. Ванат, Сильвестер Лабунський, Даниїл Стадник, Иосиф Ткач, Михайло Закинич, Іван Закинич, Ю. Федаш, Михаїл Наповавець.

46. **Смок Рон, Па.,** від бр. св. Івана Хрестителя переслав п. Н. Дымеляк 3.75
Зложили: Ст. Бережанський 50 цнт.; по 25 цнт.: Стефан Цап, Вас. Цап, Волод. Ціхонь, Луцьо Хома, О. Кобилянський, Н. Лаврівський, Гр. Язьвінський, Мих. Язьвінський, Василь Фенчишин, Іван Грешко, Николай Іванців, Лесьо Іванців, Гр. Іванців.

47. **Ембридж, Па.,** о. Іван Ортинський і пані Стефанія Ортинська по 5.00 .... 10.00

48. **Ембридж, Па.,** П. Премляк .. 3.00

49. **Мікіс Ракс, Па.,** бр. св. Володимира переслав п. А. Гальчак .. 10.25
Зложили: о. Александер Пик 3.00; по 1.00: Іван Танюк, Іван Вигнатицький, Григорій Баран, Андрій Гальчак, Михайло Гаврік; по 50 цнт.: Михайло Куричка і Томко Вітушинський; по 25 цнт.: Василь Рудавський, Никола Рудавський, Василь Плекан, Дмитро Сидор, Микола Думич.

50. **Нортгемптон, Па.,** від бр. св. о. Николая переслав п. І. Фрийдун 4.10
Зложили: А. Костів 1.50; І. Курило 50 цнт.; по 25 цнт.: Н. Стопай, Мих. Олексік, Павло Грицишин, І. Фрийдун, Антін Крайовський, В. Романків, І. Фрийдун (стар.), І. Нагірний, Юрко Лишак.

51. **Ірі, Па.,** від бр. св. Петра і Павла переслав п. М. Пеленський 2.75
Зложили: Володимир Гаврилів 1.00; по 25 цнт.: Никола Гаврилів, Мих. Пеленський, Вас. Томе, Василь Юрцан, Трофим Сатишур, Григорій Бикера, П. Вітковський.

52. **Скрентон, Па.,** з віча на народний податок переслав о. М. Залітач 67.50
Зложили: о. Мирон Залітач, Др. Іван Кульчицький і Др. Никола Тацій по 25.00; по 10.00: Петро Дутчак, Петро Дочич, Володимир Яремків; Олекса Бусовий 6.00; по 5.00: Іван Макута, Марія Макута, Симеон Пелех, Григорій Бомба, Теодор Мурмило, Михайло Ваковський по 3.00; Григорій Мриыало, Василь Гамалик, Стах Кузів; по 2.00: Тимко Назар, Вас. Гришко, Олекса Мондляк, Кіндрат Микитин, Василь Стельмах, Стах Кузів, Яків Мірусь; по 1.00: Теодозій Татеринський, Текля Бака, Макс. Бучко, Филип Деякович, Симеон Рудак, Юрко Ковпак, Роман Рублевський, Іван Возьний, Ів. Бучка, Теодор Сисак, Мих. Серовинський, Мих. Камінський, Вас. Пліш-ка, А. Молдович, Павло Поточняк, Максим Думанський, Микола Секлинський, Олекса Кустер, Микола Мулик, Иосиф Федорович, М. Заїк, Иосиф Свалій, Петро Галушка, Микита Будьман, Павло Черняч, Дмитро Капчак, Мих. Шевчишин, Настя Птащік, Михайло Яремко; Гр. Мрикало (мол.), Анд. Демкович; по 50 цнт.: Иос. Киригаш, Катерина Майбук, Ів. Попель, Симеон Капровський, Федір Микитів, Адам Бадай; по 25 цнт.: Михайло Волощук, К. Белегай, Андрій Лінкевич. Решту розділено після бажання вічевиків на Рідну Школу, Інвалідів і сирі у Львові.

53. **Джамейка, Н. Й.,** від бр. св. Юрія переслав п. Я. Претика 8.15
Зложили: А. Ставничий 1.50; Ол. Вольський і Иос. Шустак по 1.00; Онисим Александрович 75 цнт.; по 50 цнт.: М. Костишин, Теод. Варварчин, Стефан Гобер, Іван Атаманів, Теодор Минь, Мих. Воробець; по 25 цнт.: Ст. Іванців і Ів. Хоман; по 10 цнт.: Анна Париляк, Ольга Париляк, Николай Париляк і Ева Париляк.

54. **Випани, Н. Дж.,** від бр. св. Івана Хрестителя переслав п. Василь Гвоздь 3.25
Зложили: Василь Гвоздь 1.50; по 50 цнт.: Дмитро Кіцак, Іван Бобик і Михайло Клеча; Дм. Надводний 25 цнт.

(Дальше буде)

Богдан Лепкий.

ХЛОПКА

Коло другої години з полудня, в цукорні Влодка збиралися мало що не всі поденні гості.

Приходив лікар, що всіх лічив, а свого кашлю не міг вилічити, приходив суддя, що лучше обсуджував як судив, приходив учитель і розглядався за батьками своїх учеників, щоби в їх товаристві кріпитися до сповнювання свого важкого обовязку, приходив священик один і другий, кількох військових, кількох молодих студентів університету, що від старших побірали безплатну науку в тій практичній школі життя, словом — збірався весь цвіт освіченої, інтелігентної верстви одного з більших повітових місточок.

Пили каву, курили сигари, грали в шахи, і говорили. Чим менче було покріпляючого напитку в коняковій та горівчаній пляшці, тим живійшою ставала бесіда, тим жвавійші ішли розговори.

Коло третьої години вбігало дво песики, з мінами найщасливійших сотворінь на цілій земській кулі, показувалася велика гебанова палиця, тонилося здоровенне черево, прикрите білою, піковою камізолею, оперезане грубезним золотим ланцюгом, а за черевом сунулася пара ніг тоненьких і невдоволених з тягару, який на них вложила невмолима судьба. В кінці з поза одвірка вихилялася червона лиса голова, із сапливим ротом, синім носом і каправими очима, власність дожизненна пана Правіцкого, місцевого тайного банкира.

Його провадив попід руку незвісного походження сестрінець, що перед роком з'явився у богатого старця і не відступав його ні на хвилину, а в приличнім віддаленню шульгав, як заяць, редактор місцевого органу, пан Фама. Пан Фама величав старого банкира батьком міста і добродієм людства, а лишень у виїмкових случаях пригадував йому, що завдяки одному найденому листові, знае, в який то чесний спосіб він прийшов до свого великанського майна.

Всі три ті чесні панове стрічалися в дверях, здоровкались чемно і здоровлені всіми переступали гостинний поріг.

Сейчас на чорній шкіряній канапі робилося місце, і на ньому саджали пана Правіцкого.

Він пів години сапав, пів години розглядався докола, як коліб у перше війшов до льокалю і аж тоді починав свої нарікання на упадок етики, релігії і моралі, словом всіх красших і благороднійших почувань людських, що найліпше виявлялось в неточнім, а навіть несовіснім сплачуванню довгів.

Його товариш, незвісного походження сестрінець, заосмотрював його в запалене сиґаро і в засолоджену каву а сам вихоплювався до кухні, щоби там, при круглолицій донці цукорника забути скуку безнастанного няньчення старого здитинілого, ніби дядька.

Редактор місцевого органу, зачернувши новинкарського матеріялу від пана судді, починав з ким небудь сварню, або переглядав часописі, які називав „шматами", або в кінці, схилившися над замараним нотатником, збірав матеріяли до свого монументального твору, де як н лопаті мала бути викапана фізіольоґічна ріжниця між панською і хлопською породою, і раз на все мала навчити людий, що наш хлоп ані відчувать, ані мислити, ані своїх ґадок та почувань словами виявляти не вміе, словом, що він супротив пана „бидло".

Між тим приходили і відходили хвилеві гості;

— Прошу одного бішкокта — говорила служниця як вертілка — сухарок назад віднощу. Я забула, що нині пятниця, а Бобцьо в пятницю дістае бішкокта „Шельма пес" сухарка навіть не понюхав.

За хвилю вбіг форисіц. Вдарив рукою об шапку, мало голову з карку не струтив і заявив, що пан майор не пили каву, бо заносить козячим лоем та хочуть чаю, лишень доброго і з араком.

По відході форисіца прийшла знов якась служниця, а потім знов якийсь форисіц і так повтарялося нераз і не два, аж тихонько відчинилися двері і не сміло, більше закрадаючись як входячи, появилася проста.

Була жовта, як видушена цитрина, лице мала поморщене, як волоський оріх, сама ж була худа і нуждена, як нещастя.

Увійшла тихо і смирно, як до святині і покірно стала при порозі. Тілько багато панів у купі не виділа ніколи. Не знала чи одного за другим цілувати в руку, чи лишень здоровити. Стояла і непевно дивилася докола своїми видивленими і виплаканими очима і немов ласки просила у тих панів великих, щоби котрий змилувався над нею та вивів з клопоту. Але пани мабуть не зрозуміли її погляду. В першій хвилині її поява у цукорні викликала загальний сміх, так неприродно так смішно рисувалася та бідна постать хлопки серед панського, веселого товариства, а потім стала вона для всіх якоюсь немилою завадою, просто бентежила їх, і не давала спокою.

А вона, як би відчула своє положення, зважилася на рішучий крок. Підійшла до лікаря, що сидів при найблизшім столі і несміло, дуже несміло просила, щоби для хорого Петрика, виміняв солодкої булочки за два покладки, які ось тут, у кобелі принесла.

Один великий сміх залунав по цукорні.

На жовтому лиці хлопки виступила блідо рожева краска; в очах з'явився огонь. Чого тут сміятись? Таж вона не жебрае, лишень міняе, так як би купувала. Зібрала всю відвагу і знов почала:

— Кому сміх, а мені сльози. Від самої осені його звалило, як тую квітку підтяло. Що не робила, що не творила, Бог не приймае. На моїх материнських очах так вам і вяне, так і щезае, як той весняний сніг. Ой не до сміху мені!

Відвернулася лицем від панів, що не розуміли її, чи не хотіли розуміти і плакала.

Лікар довго приглядався до свого брилянтового перстеня, а потім сказав: Булка, хоч би яка солодка, йому не поможе, хиба зашкодить, ти йому, жінко, дохтора спровадь, або його тут привези.

— Татоньку милий — почала з криком жінка — та чи я йому жалувала чого, або жалую. Таж я його одного мала, як ту одну душу в тілі, тай ту здається віддала би за нього. Та де там... І возила я його і до нього звозила.

— Знахорів — правда? — перебив лікар.

— І знахорок паноньку, і знахорок. Навіть у циганки, що відси за десять миль була, і ліки купувала тай „за ніц". Таке вже йому прийшло і того не змінити.

— От темнота, темнота — почав лікар, звертаючись до редактора. — І робиж тут, для того народу, коли він дурний і темний, як табака в розі.

— Я те давно казав. Се лиш один з тих численних доказів, які будуть зібрані у моюму творі.

— На те надійшов цукорник, а побачивши жінку, кинувся до неї. — То це тут, то не тут, ідіть собі до того другого склепу.

— Я прошу пана хотіла би для свого Петруня...

— А для хорого, то до аптики, отам, по другім боці.

— Та ні, я хотіла би заміняти оттих два покладочки за солодку булку, за панську. На аптику мене не стати. Куки там. Тай на що йому аптики! Вже він наставився туди, де ліків не треба.

Здавила сльози і казала дальше.

— А хотіла би я йому на дорогу щось доброго. Няй би йому гірко не було, няйби і він пізнав, що добре, а то ціле життя лиш хлій і юшка, хліб і юшка і та пісна бульба. Няй би хоч раз зажив панської страви та не згадував мене гірко, а солодко. То ви, паноньку, не гнівайтеся, а виміняйте мені, дуже вас прошу...

Виняла два покладки з кобелі і поставила на стіл.

Цукорник мовчки вибрав що найкрасші два тісточка і подав її. Сховала за пазуху, поблагословила на дітьох і на внуках і пішла як зі скарбами якими.

За нею пішло з цукорні, що лиш було веселого та безжурного. Остався якийсь важкий, пригнітаючий настрій.

Розмова не йшла, не клеїлась; навіть грубі дотепи пана контрольора від повітової каси на нікого непридались.

А редакторові неоціненої часописі здавалося, що його монументальний твір хтось від одного замаху знищив. З жалю за змарнованим трудом похилив голову і прижмурив очі.

І здавалося йому, що якась нуждена, бідна жінка нахилилася над його книжку і читае.

Читае, а з її очий великі пекучі сльози ринуть і ринуть; і падуть немов горючі, срібні каплі і палять кожне слово з осібна в його знаменитій теорії про низшість нашого хлопа.